

Buurttheologie

Deel 2

De invloed van God

Buurttheologie (7)

Uitwaaien.

Uitwaaien doe je om te ontspannen, bijvoorbeeld op het strand in de zeewind. De wind doet wonderen voor drukke en gestreste mensen. En wat gebeurt er met mensen die in de wind of de heilige Geest van God gaan staan? De aanwezigheid van de Heer doet wonderen.

De Bijbel zegt*:

Wees altijd blij in de Heer. Nog eens: wees blij!
Laat iedereen u kennen als vriendelijke mensen.

De Heer is dichtbij.

Maak u geen zorgen,
maar laat aan God in al uw bidden en smeken dankbaar weten wat uw wensen zijn.
En God zal met zijn vrede die alle begrip te boven gaat,
waken over uw hart en uw gedachten,
in Christus Jezus.

Wie in de wind van God staat, ervaart dat God dichtbij is. En de nabijheid van God heeft bijzondere effecten op mensen. Mensen worden blij. Want waar God is, daar is blijdschap. Deze blije mensen worden ook vriendelijk, maken zich minder zorgen maar praten des te meer met God over hun zorgen en danken hem altijd en overal voor het goede. En God beantwoordt al die gebeden met het cadeau van zijn vrede. En die goddelijke vrede doet iets bijzonders: zorgen en onvrede kunnen hoofd en hart niet meer bereiken. Want Gods vrede is nog veel groter dan het gepieker dat ons verstand kan maken.

Vriendelijke, dankbare en tevreden mensen, waar vind je die nog in deze tijd? Corona heeft immers nog meer ontevredenheid uitgebloeid dan er al was. De goedheid van de Geest is dan ook niet slap maar gaat krachtig en dwars tegen de stroom van de tijd in. Daarvoor moet de Geest wel hard waaien. Uit ervaring weten spirituele mensen dat de praktijk nog niet zo makkelijk is, als het hier misschien even lijkt. Mensen veranderen is net zo moeilijk als de verandering van buurten.

Zijn we terug bij de buurt. Wordt de buurt nu beter van een verhaal als dit? Dit zou toch over buurttheologie gaan? Zeker! Al zou de Geest maar 10% van dit alles met een paar buurtbewoners doen, dan verandert de buurt. Van veranderde mensen verandert de buurt. Want de buurt bestaat vooral uit mensen.

* In Filippenzen 4:4-7

Buurttheologie (8)

Vrijplaats.

Waar de Geest van Jezus om het hardst probeert te waaien, is in de kerken in de buurt. "Probeer", want het is niet gemakkelijk. Niet voor niets hebben veel kerken een slechte naam. Die slechte naam is ronduit verkeerd, treurig, pijnlijk en ingewikkeld, maar niet zo vreemd en onverwacht als het lijkt. De kerk is immers een buurt in het klein, een spiegel van de buurt als het goed is, uit hetzelfde hout gesneden, van hetzelfde laken een pak, kortom, een verzameling mensen. En daarmee is de kerk een gedurfd experiment dat dan ook vaak mislukt. Samenleven is moeilijk. Zeker als dat bedoeld is als een duurzaam samen met grote dromen en verlangens van een leven onder de regie van God.

In de kerk komen dus gewone mensen samen. Gelovige, een beetje gelovige en niet gelovige mensen vinden er hun thuis. Mensen die serieus God zoeken, mensen die het allemaal nog niet zo zeker weten en mensen die er een potje van maken. Dat maakt de kerk behalve een gewaagd ook een bijzonder experiment. God durft dit avontuur blijkbaar met ons allemaal aan. En daarom is iedereen uit de buurt in de kerk welkom, ongeacht levensovertuiging, levensstijl, afkomst, cultuur, huidskleur, seksuele voorkeur of leeftijd.

Dit kan de kerk tot een unieke plek maken. Je zult in de buurt nog niet zo snel een plek vinden waar huidskleur, afkomst en biografie geen punt zijn, waar vergeving regel is en waar nederigheid en ervoor kiezen de minste te willen zijn wordt gezien als een grote kwaliteit. Een plek die met andere woorden mensen de ruimte geeft omdat Jezus het daar voor het zeggen wil hebben en dat op de beste momenten ook heeft. De kerk als vrijplaats van de buurt.

Zoals gezegd is dit kerk in uitvoering. Maar de Geest van Jezus is niet machteloos. Onlangs kreeg een kerk in onze buurt deze recensie: Wij hebben een aantal jaren heerlijk bij jullie kunnen schuilen. We zijn welkom geheten, met open armen ontvangen, gekend, gesteund, geliefd, verwarmd, getroost, bemoedigd, opgebouwd, onderwezen, gevormd, bevestigd, gezien, liefdevol vermaand, gevraagd om mee te doen, voorgeleefd en gevoed. We hebben genoten van liefde en aandacht.

Hiermee is niet gezegd dat de kerk op liefde en aandacht het monopolie heeft. Er zijn genoeg mensen in de buurt die niet in een kerk komen en die op bewonderenswaardige wijze liefhebben en zorgen. Soms valt het licht van God door onze ramen, kerkramen of niet. En soms houden we de luiken dicht.

In kerk en buurt is nog een wereld te winnen.

Buurttheologie (9)

Broedplaats.

Buurttheologie ziet dat de kerk in haar weerbarstige praktijk nogal eens tegenvalt, hoewel de idealen anders durven blijven dromen. Toch is de kerk in haar ogen onmisbaar. De kerk is immers het geboortehuis van de theologie. Zonder kerk geen theologie of in ieder geval geen theologiepraktijk. En zonder buurtkerk geen buurttheologie, wat meer is: geen buurttheologiepraktijk.

Moet de buurt daarmee zitten? Zou de buurt iets missen als er geen buurttheologie in haar midden werd geboren? Voor veel mensen is de kerk naar de marge van de samenleving of zelfs achter de horizon van hun aandacht gedrukt. En ze missen niets. Maar buurttheologie blijft de kerk als haar moeder eren. Want behalve een experimentele samenleving open voor iedereen in de buurt, is de kerk een broedplaats van de heilige Geest.

Een broedplaats is een verzamelplaats om startende kunstenaars en andere creatievelingen een startersplek te bieden. En dat is precies de rol van de kerk in de buurt volgens buurttheologie. De kerk als verzamelplaats waar met de praktijken van buurttheologie zonder schuld en schaamte kan worden geoefend. Dit oefenen gaat door schade en schande heen en kan behoorlijk schuren. De kerk is zo gezien het tegendeel van een zoetige, lievige en ongevaarlijke plek. Wie de kerk ouderwets, saai of irrelevant vindt, is nog nooit in een buurtkerk geweest waar het leven wordt bevraagd, bediscussieerd, bevochten, ontvangen, geleerd en gevierd.

Een voorbeeld: in het DNA van buurttheologie zit de weigering om mensen te veroordelen of zelfs maar over hen te oordelen. Integendeel, voor hen bidden en vergeven is het parool. Niet alleen maakt dit het samenleven van het bonte gezelschap van de kerk pas mogelijk, maar wie ziet niet in dat dit ook het samenleven in de buurt kan aanmoedigen?

De experimenten in het kerklab kunnen de buurt ten goede komen.

Buurttheologie (10)

Exclusief voor iedereen. Het gezicht van buurttheologie.

In deze blogs krijgt buurttheologie al een beetje gezicht. Van de eerste contouren maken we hier een eerste plaatje.

Hoewel buurttheologie aandacht heeft voor de kerk als haar wieg en oefenplek, is buurttheologie op de buurt gericht. De kerk houdt op kerk te zijn als zij zich niet opent voor de buurt. Of: de kerk is pas kerk als zij er is voor anderen (Dietrich Bonhoeffer)*. Weliswaar moet de kerk ook aandacht geven aan zichzelf, anders zou zij niet kunnen bestaan. Maar buurttheologie roept haar voortdurend naar buiten, de buurt in. De kerk heeft altijd weer de neiging zichzelf te verliezen in haar eigen gezellige kring. Maar buurttheologie weet dat een kerk in en met de buurt pas echt gezellig wordt! Met andere woorden, een kerk die de buurt ingaat komt pas echt toe aan samenleven omdat dit samen in en met de buurt des te meer wordt uitgedaagd en beproefd. Het samen in de kerk is een bonus van het samen met de buurt en niet andersom (Alan Hirsch)**. Het samen van de kerk wordt pas echt samen vanuit een samen voor iedereen.

Buurtheologie wordt geïnspireerd door Jezus en geprikkeld door de buurt. Dit kan alleen in nauw contact zowel met Jezus als met de buurt. Buurttheologie zoekt naar de betekenis van Jezus voor de buurt en is dus steeds in dubbel gesprek, met Jezus en met de buurt. Dit dubbelgesprek maakt dat buurttheologie door Jezus anders naar de buurt gaat kijken en door de buurt anders naar Jezus.

Buurtheologie is onder de indruk van Jezus en gelooft dat inspiratie van Jezus de buurt goed zal doen. Dat geeft buurttheologie een mate van exclusiviteit. Buurttheologie zal steeds opnieuw woorden, aanwijzingen en oplossingen van Jezus aandragen als gezond voor de buurt.

Maar deze exclusiviteit sluit niemand uit maar iedereen in. Buurttheologie is van de inclusieve exclusiviteit. Het goede van Jezus is goed voor iedereen en voor de hele buurt en moet niet verward worden met geloof. Geloven is een andere stap. Buurttheologie is een gelovige bezigheid maar haar resultaten zijn voor de hele buurt. Zoals een supermarkt exclusieve aanbiedingen heeft en iedereen deze kan afnemen zonder de verplichting om vaste klant te worden. Het kan natuurlijk zijn dat de aanbieder smaakt naar meer maar dat staat je helemaal vrij. Buurttheologie stelt het goede van Jezus beschikbaar voor de hele buurt zonder er iets voor terug te vragen.

Overigens is dit een van de eerste dingen die in gesprekken met Jezus naar voren komt. Er is ook een woord voor: genade. In Nederlands van vandaag heet genade goedheid. En deze goedheid, zo leert buurttheologie van Jezus, is nooit royaal of gul of vrijgevig of kwistig genoeg.

Er is altijd meer van het goede, gratis en exclusief voor iedereen.

Deze vrijgevigheid van God ziet buurttheologie in de buurt terug. Weliswaar is de kerk haar broedplaats, maar de buurt is haar habitat. Want overal in de buurt liggen de voetstappen van God. Vandaar dat dubbelgesprek met Jezus en met de buurt. Buurttheologie is niet vanuit de kerk voor de buurt. Maar buurttheologie is van de buurt. Zoals kindje Jezus in het kerstverhaal ging ruiken naar de stal, zo ruikt buurttheologie naar de buurt. Ook dat is inspiratie van Jezus. Hij vereenzelvigde zich met de mensen. Zo vereenzelvigd buurttheologie zich met de buurt.

* Dietrich Bonhoeffer (1906 – 1945) was een Duitse theoloog die door de Nazi's vlak voor het einde van de oorlog is terechtgesteld. Hij was zijn tijd ver vooruit en zijn denken spreekt nog steeds.

** Alan Hirsch (1959) is een invloedrijke Australische missioloog die veel heeft nagedacht over de relaties tussen kerk en samenleving.